– ESSAY –

Stop met tuinieren, bescherm de natuur

Twee miljard mensen leven in vochtige huizen en in vervuilde lucht en bijna tien procent van alle mensen – oftewel 829 miljoen mensen – lijdt honger. Tegelijkertijd, onder het mom van economische groei, verwoesten we onze natuurlijke leefomgeving en de biodiversiteit die cruciaal zijn om te kunnen overleven op deze planeet.

TEKST **JOANNA WIS-BIELEWICZ**

In 2009 heeft een groep wetenschappers van het Swedish Immunity Center negen processen geïdentificeerd die de stabiliteit op aarde reguleren. Ze ontwikkelden vervolgens een methode om de negen planetaire grenzen te kwantificeren. Door binnen deze grenzen te blijven, blijft de planeet leefbaar, ook voor mensen. Het overschrijden van deze grenzen vergroot het risico aanzienlijk van onomkeerbare en grootschalige schadelijke klimaatverandering en de vernietiging van de natuur en bedreigt het bestaan van het leven op aarde.

Aardwetenschapper prof. Johan Rockström, die aan het hoofd stond van het team dat deze planetaire grenzen heeft bestudeerd, zegt dat de combinatie van bomen, planten, microben, fytoplankton en roofdieren de grootste bijdrage leveren aan het aanpassingsvermogen van de planeet. Het huidige economische systeem en de levenswijze van de geïndustrialiseerde wereld heeft al zes van de negen planetaire grenzen overschreden, inclusief de grens van biodiversiteit.

Elke dag verliezen we 150 tot 200 soorten planten en dieren. Eén miljoen van de circa acht miljoen soorten die leven op aarde worden op dit moment met uitsterven bedreigd. Het aantal gewervelde dieren (vissen, weekdieren, reptielen en zoogdieren) is met 65 procent afgenomen ten opzichte van 1970. Indien we het verlies van biodiversiteit niet tegengaan, zal ook de mensheid uitsterven.

Biodiversiteit en gezonde ecosystemen zorgen voor schone lucht, schoon drinkwater, een gezonde bodem, gezonde flora en daarmee een gezonde voedselproductie. Daarnaast helpt biodiversiteit bij het terugdringen van klimaatverandering en

PLANETAIRE GRENZEN

De planetaire grenzen waarbinnen de mensheid moet opereren om duurzaam gebruik te kunnen blijven maken van de hulpbronnen op aarde zijn: de opwarming van de aarde (broeikaseffect), verlies van biodiversiteit, sluiten van de stikstof- en fosforkringloop, gat in de ozonlaag, oceaanverzuring, waterschaarste, landgebruik (beperken landbouwgrond), chemische verontreiniging van toxische stoffen en plastics; en de concentratie schadelijke verbindingen in de atmosfeer.

Veel grenzen zijn bijna overschreden of al overschreden. De exacte waarden van de grenzen zijn arbitrair, maar de aanpak wordt gezien als een veelbelovende eerste stap voor een veilig voortbestaan van de mensheid.
Bron Universiteit Wageningen.

Joanna Wis-Bielewicz: "Wij zijn Arka."
BEELD **JOANNA WIS BIELEWICZ, ØRSTED POLSKA**

zorgt het voor klimaatadaptie. Ecologie is de basis van ons bestaan. Zonder ecologie geen economie. Meer dan de helft van alle BNP's wereldwijd is afhankelijk van goed functionerende ecosystemen. Dan gaat het over een bedrag van 41,7 triljoen dollar. Als we de natuur vernietigen, vernietigen we onszelf. Daarom is het van het grootste belang ongerepte natuurgebieden, zoals de Amazone, te beschermen. Ook zullen in onze eigen leefomgeving aan de slag moeten. Onder meer door groene daken en muren aan te leggen, door veel minder gras te maaien en door de natuur veel meer haar gang te laten in onze eigen tuinen. Zo creëer je plaatselijke ecosystemen.

DE TUIN WORDT WAKKER

Mary Reynolds is een Iers tuinliefhebber, een eco-collega en auteur van de bestseller *The Garden Awakening*. Daarnaast is ze de jongste vrouw ooit die een gouden medaille won op de prestigieuze Britse Chelsea Flower Show (2002). Zij zegt dat het hoog tijd is dat mensen moeten stoppen met tuinieren en in plaats daarvan de natuur moeten terugbrengen naar hun tuinen. Zij moeten beschermers worden van hun stukje grond. Ze roept alle grondbezitters op, zowel particulieren als bedrijven en overheden, om minstens de helft van hun grond terug te geven aan de natuur. Dit ter bescherming van de biodiversiteit en van het leven op aarde.

Reynolds, tevens auteur van *We Are the ARK; Returning Our Gardens to Their True Nature Through Acts of Restorative Kindness,* is ook initiatiefnemer van de *We Are the Arka*-beweging, waarin het bijbelse Arka vrij vertaald staat voor goede daden met betrekking tot het herstel en de bescherming van diverse vormen van leven. De beweging bestaat momenteel uit bijna duizend landeigenaren wereldwijd. In Polen zijn er officieel vier Arken: Forest im. Arkadiusz Szarańca, in het dorp Volovno, vlakbij Olsztyn, de Wilde Monica Garden in Miedniewice met twee Arken en mijn Safe Harbor in Załubice New, een klein dorpje ten zuiden van Warschau waar het niet maaien van je gazon als slordig wordt betiteld. Maar dit ongemak wat ik heb met mijn buren valt totaal in het niet vergeleken met waarmee landeigenaren worden geconfronteerd die land terug willen geven aan de natuur.

De boer Randal Plunketta (Ierse boer, baron en heavy metal fan) en de Engelsman Alan Ellis (een gepensioneerde boer uit Ivybridge, Devon) kregen hiermee te maken. De eerste gaf 300 hectare terug aan de natuur, de tweede transformeerde zijn grondgebied van 40 hectare tot een enorme bloeiende weide. De buren van Plunketta vonden zijn beslissing onachtzaam. "Ze vonden me een idioot, losbandig en gestoord. Een boer zei tegen me dat ik me moest schamen omdat ik mijn boerderij om zeep hielp," herinnert hij zich. Ellis zegt dat hij zijn buren liever helemaal niet vraagt naar hun mening.

SPECTACULAIR

Misschien wel het meest spectaculaire voorbeeld van particuliere natuurbescherming is de nalatenschap van Kristine McDivitt-Tompkins. Zij is oprichter van de Tompkins Conservation Foundation en medeoprichter van Patagonia, waar ze jarenlang voorzitter van was. Haar echtgenoot Doug Tompkins, die in 2015 overleed, was medeoprichter van Esprit en North Face. Tijdens hun twintigjarige huwelijk streden ze onder meer voor natuurbehoud in Patagonië, waarbij ze grond opkochten om het te beschermen tegen ondernemingen die de biodiversiteit zouden vernietigen.

In januari 2018 tekende Kristine (namens de echtgenoten van de Tompkins Conservation Foundation) samen met de Chileense president Michelle Bachelet een aantal decreten waarmee vijf nieuwe nationale parken werden gecreëerd en drie andere werden uitgebreid. Op deze manier werd in totaal meer dan 4 miljoen hectare aan grond tot beschermd gebied verklaard. Meer dan 400.000 hectare van dit land is vervolgens door Kristine gedoneerd aan de overheid. Het was de grootste landdonatie ooit van een particuliere instantie aan de Chileense overheid.

Ik hoop dat de Chileense overheid het vertrouwen van deze Tompkins vrouwen niet zal beschamen, want helaas wijst het verleden uit dat veel overheden dat vaak wel deden.

"Als we de natuur vernietigen, vernietigen we onszelf."

RECHTEN

Oorspronkelijk was het land in handen van inheemse volkeren. Geschat wordt dat circa 65 procent van al het land in de wereld via pacht en huur nog altijd wettelijk in eigendom is van deze oorspronkelijke volkeren. Er zijn echter nauwelijks landen die deze officiële rechten erkennen, ook al maken een aantal overheden momenteel wel deze stap. Andere landen, zoals de overheden van Brazilië en Ecuador, treden de rechten van inheemse volkeren met voeten. Het uitgestrekte Amazonegebied – waaronder ook beschermde gebieden toebehorend aan de oorspronkelijke volkeren – worden nog altijd verkocht aan bedrijven die grondstoffen als olie en goud ontginnen of op grote schaal voedsel produceren. Hierdoor worden de meest waardevolle delen van het regenwoud, waar de fragiele balans van het ecosysteem van de aarde van afhankelijk is, verwoest.

"De Amazonestammen werken samen om de rechten van de mens te beschermen en die van ons mondiale erfgoed."

Belén Paez, directeur van de Pachamama Foundation in Ecuador: "In Ecuador laten de Amazonestammen – ondanks 500 jaar onrecht, kolonialisme en wreedheid – nu een hele krachtige stem horen. Zij vormen op dit moment de sterkste maatschappelijke beweging uit onze geschiedenis. Deze mensen komen op voor hun waarden, hun tradities en gaan staan voor het heilige gebied waarin ze leven. Ze gaan de straat op om van politici te eisen dat het Amazonegebied wordt beschermd. Ze vragen aandacht voor sociale gelijkheid en de toekomst van het land en wijzen op de destructieve effecten van de voortdurende winning van natuurlijke hulpbronnen, met name fossiele brandstoffen, de belangrijkste bron van inkomsten van de Ecuadoriaanse overheid. De Amazonestammen zijn ondanks problemen tot een samenwerkingsverband gekomen om niet alleen de rechten van de mens te beschermen, maar ook die van ons mondiale erfgoed, het Amazone oerwoud."

Paez is een wetenschapper die zich al 25 jaar inzet voor de bescherming van de Amazone en de rechten van de mensen die in de regenwouden wonen. Zij is de vrouw van Manaria Kaji Ushigua Santi, leider van de Sapara, een Amazonestam en een van de helden uit de documentaire *Curse of Abundance* van de Poolse regisseur Ewa Ewart.

"Het netwerk dat het leven op aarde beschermt, is in gevaar."

Deze inheemse volkeren zetten zich al lange tijd in om de biodiversiteit te beschermen, waarbij ze vaak hun leven riskeren voor ons allemaal. Het Amazonegebied, maar ook andere belangrijke ecosystemen zoals de oceanen en Antarctica, zijn levensbronnen van de aarde.

De luchtvochtigheid van de Amazone beperkt zich niet tot het stroomgebied van de rivieren, maar vormt het hart en een integraal onderdeel van het continentale klimaatsysteem. Elk land in Zuid-Amerika – afgezien van Chili dat afgezonderd ligt door het Andes-gebergte – profiteert van de vochtigheid van de Amazone. Aan de andere kant echter leidt ontbossing tot een gigantische uitstoot van broeikasgassen wat weer leidt tot versnelde mondiale klimaatveranderingen. "Het mag duidelijk zijn dat de ecosystemen op onze planeet met elkaar verbonden zijn en dat onze levens afhankelijk zijn van deze goed functionerende systemen. Dus ja, overal ter wereld, zelfs in Europa, raakt de verwoesting van het Amazonegebied mensen persoonlijk," zegt Paez.

Het Amazonegebied vormt met meer dan drie miljoen soorten planten en dieren de grootste biodiversiteit ter wereld. Goed om te weten dat een theelepel gezonde grond in een tuin net zo'n rijk ecosysteem bevat. In die theelepel bevinden zich meer bacteriën dan er vandaag mensen op de wereld rondlopen. Het kappen van een enorme hoeveelheid bomen, het vernietigen van biodiversiteit, het gebruik van giftige pesticiden hebben inmiddels geleid tot een catastrofe waar veel mensen nog niet bewust van zijn, namelijk massavernietiging. Overal ter wereld, zelfs in Europa, raakt de verwoesting van het Amazonegebied mensen persoonlijk," zegt Paez.

CIRKEL

Terwijl beschavingen evolueren en de mens de band met het levensritme steeds meer kwijtraakt, vergeten we dat alles – van de zwamvlok of het mycelium, de mieren in het bos, tot de grote zoogdieren – een belangrijke rol spelen in de levenscyclus.

Mary Reynolds: "Wanneer deze cirkel wordt doorbroken of wanneer de band met dit netwerk verdwijnt, dan verzwakt het systeem en is een instorting nabij. We zijn afhankelijk van de biodiversiteit en hebben het nodig voor schoon water en schone lucht, gezond voedsel en een mooie leefomgeving. Niet iedereen beseft hoeveel levende wezens het fundament vormen van het immuunsysteem van de aarde en onze bescherming tegen ziektes. Elk moment van ons leven is afhankelijk van ons bestaande netwerk."

Het netwerk zoals we dat kennen en dat het leven op aarde beschermt, is in gevaar. Het beschermen en herstellen van natuurlijke ecosystemen, ook door onze eigen grond aan de natuur terug te geven, zorgt ervoor dat we kunnen blijven leven op deze planeet. We kunnen onszelf nog steeds redden. Wij zijn Arka. ■

JOANNA WIS-BIELEWICZ

Joanna Wis-Bielewicz is journalist, politica en moeder van twee dochters. Zij zet zich al meer dan twintig jaar in voor klimaatbescherming en werkte met internationale investeerders, overheden, lokale overheden, NGO's, plaatselijke gemeenschappen en bedrijven om samen strategieën te ontwikkelen en te implementeren om zo systematisch de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en de biodiversiteit te beschermen.